

วารสาร สถาปัตย์

ว่าด้วยประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม
และสถาปัตยกรรมไทย ฉบับที่ 7
[กันยายน 2553-สิงหาคม 2554]

NAJUA History of Architecture
Thai Architecture | VOL.7

พื้นที่ปกิ-ลาว

วารสาร
หน้าจั่ว

ว่าด้วยประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม
และสถาปัตยกรรมไทย ฉบับที่ 7
(กันยายน 2553-สิงหาคม 2554)

NAJUA History of Architecture Thai Architecture **VOL.7**

ด้วยอภินันทนาการ
จาก

คณาจารย์ทางประวัติศาสตร์ ม.ศิลปากร

8 พ.ย. 53

ศูนย์ข้อมูลสถาปัตยกรรมไทย

ภาควิชาศิลปสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ
ถนนหน้าพระลาน แขวงพระบรมมหาราชวัง
เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

คณะที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ชินศักดิ์ ตันทีกุล (คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์)
รองศาสตราจารย์เสนอ นิลเดช
รองศาสตราจารย์ฤทัย ใจจงรัก
รองศาสตราจารย์อนุวิทย์ เจริญศุภกุล
รองศาสตราจารย์สมคิด จิระทัศน์กุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมชาติ จิ่งสิริอารักษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาทิศ ชูแสง
อาจารย์ ดร. ประเวศ ลิ้มปรีงษ์
อาจารย์วันดา พึ่งสุนทร

บรรณาธิการ

อาจารย์ชาตรี ประกิตนันทการ

กองบรรณาธิการ (ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วันดี พินิจวรสิน
อาจารย์ ดร. ศานติ ภัคดีคำ
อาจารย์ ดร. วรสิทธิ์ ตันตินิพันธุ์กุล

กองบรรณาธิการ (บุคคลากรภายใน)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชติมา จตุวงศ์
อาจารย์ปองพล ยาศรี

เลขานุการกองบรรณาธิการ

กุลจิรา น้อยพงษ์

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พัสตราภรณ์ แก่นพรม
สุธี เวสวัชรกิตติ
สุพัตรา ทองกลม

จัดรูปเล่ม

วรมันต์ โสภณปฏิมา

ออกแบบปก

อาจารย์ชาตรี ประกิตนันทการ
วรมันต์ โสภณปฏิมา

พิมพ์ที่

บริษัท อาร์ แอนด์ ดี พรินติ้ง จำกัด
54/62 ซอยเลิศพัฒนาเหนือ ถนนจอมทอง
แขวงบางค้อ เขตจอมทอง กรุงเทพฯ 10150
โทร. 02-8781991
ISSN 1686-1841

ภาพปก : Bamboo Hamper light

ที่มา : <http://frugalgreentips.com/2009/08/15/bamboo-hamper-light>

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความวารสารหน้าจั่ว ว่าด้วยประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมและสถาปัตยกรรมไทย ฉบับที่ 7

กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.อานันท์ กาญจนพันธุ์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ศาสตราจารย์ ดร.เสมอชัย พูลสุวรรณ
คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศาสตราจารย์สายชล สัตยานุรักษ์
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
พลตรี หม่อมราชวงศ์ ศุภวัฒน์ เกษมศรี
ศูนย์ราธิปไตยการวิจัยทางสังคมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม
มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์
รองศาสตราจารย์สุวิทย์ อธิสาควัต
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์วิวัฒน์ เตมียพันธ์ุ
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
รองศาสตราจารย์สมใจ นิ่มเล็ก
ราชบัณฑิต
รองศาสตราจารย์บังอร ปิยะพันธุ์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยงธินิษฐ์ พิมลเสถียร
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการวางแผน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงยศ วีระทวีมาศ
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมชาย นิลอาธิ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ดร. นิจ หิญาธิระนันท์
ราชบัณฑิต
ดร. วิมลรัตน์ อิศระธรรมบุญ
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อาจารย์วีระพงศ์ มีสถาน
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

กรรมการภายในมหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ชัย สายสิงห์
รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ อินพันทัง
รองศาสตราจารย์เสนอ นิลเดช
รองศาสตราจารย์ฤทัย ใจจงรัก
รองศาสตราจารย์ชนัญ วงษ์วิภาค
รองศาสตราจารย์สุภาภรณ์ จินตามณีโรจน์
รองศาสตราจารย์สมคิด จิระทัศนกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมชาติ จิ่งสิริอารักษ์
อาจารย์วนิดา พึ่งสุนทร

สารบัญ

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ	III
บทบรรณาธิการ	VI
ต้นกำเนิด “มณฑล” ของกรุงเทพฯ ดร.เอ็ดเวิร์ด แวน รอย	1
แบบโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมของพุทธเจดีย์ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สุวิทย์ เลิศวิมลศักดิ์	19
สมณสาส์นการเมือง กัมพูชา-สยาม-ฝรั่งเศสของพระอมรารักษ์ขิต (อมโร เกิด) ถึงสมเด็จพระสุคนธาธิปัตติ (ปาน) พระสังฆราชเมืองเขมร อาจารย์ ดร.ศานติ ภักดีคำ	63
ภูมิหลังการตั้งถิ่นฐานกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาว และการเคลื่อนย้ายสู่ประเทศไทย อาจารย์ ดร. เกรียงไกร เกิดศิริ	83
การเปลี่ยนถ่ายสัมภาระทางวัฒนธรรมของชาวพวน : จากเชียงขวางสู่ลุ่มน้ำภาคกลางของไทย ศาสตราจารย์อรศิริ ปาณินท์	133
การกลายรูปในเรือนลาวโ่ง รองศาสตราจารย์ ดร.วิระ อินพันทัง	167
ลิมอีสาน...จากวาทกรรมถึงบทวิเคราะห์ : แผนผัง ที่ว่าง รูปด้าน รูปทรง และการดำรงอยู่ อาจารย์ไพฑูย์ ภูชีสส์ขจรณ์	189
ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมชาวสวนจังหวัดสมุทรสงครามตอนบน (ตำบลท่าคา อำเภอมัทพวา และตำบลดอนมะโนรา อำเภอบางคนที) รองศาสตราจารย์สุภาภรณ์ จินตามณีโรจน์	217
“แย่งย่อน สู่ ูกินทาง” ไดอะแกรมพลวัตแนวคิดเชิงองค์กรวม ขององค์/กาลเทศะ/ปฏิบัติการ อาจารย์ศรัณย์ สมันตรัฐ	257
การปรับปรุงอาคารประวัติศาสตร์ เพื่อการใช้สอยในบริบทใหม่อย่างสร้างสรรค์ กรณีศึกษาการปรับปรุงอาคารควอเกอร์ไฟร์เออร์ส (Quaker Friar's) เมืองบริสโทล ประเทศอังกฤษ อาจารย์พีรยา บุญประสงค์	279
พัฒนาการแนวความคิดเรื่องเอกลักษณ์ของชาติในงานสถาปัตยกรรม : การประกวดแบบรัฐสภาแห่งใหม่ พ.ศ. 2552 ชมชน พูลินไพบูลย์ และ อิโรชิ ทาเกยามา	309

เปิดรับพิจารณาบทความ หน้าจั่ว ฉบับที่ 8

ขอเชิญนักวิชาการทั้งระดับสมัครเล่นและโดยอาชีพ

ส่งบทความวิชาการเพื่อพิจารณาลงวารสารหน้าจั่ว

ว่าด้วยประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมและสถาปัตยกรรมไทย

ฉบับที่ 8 (กันยายน 2554-สิงหาคม 2555)

เปิดรับต้นฉบับ นับตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ปิดรับต้นฉบับ 30 เมษายน 2554

แจ้งผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ มิถุนายน 2554

ตีพิมพ์วารสาร กันยายน 2554

การส่งบทความ ส่งต้นฉบับถึง

อาจารย์ชาติรี ประกิตนันทการ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

31 ถนนหน้าพระลาน แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

หรือส่งมาที่ p_chatri@hotmail.com

วารสารหน้าจั่ว ว่าด้วยประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม และสถาปัตยกรรมไทย

วัตถุประสงค์

เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศทางความรู้และความคิดใหม่ ๆ ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมและสถาปัตยกรรมไทย เป็นการเปิดพื้นที่ใหม่ในการเสนอผลงานทางวิชาการให้แก่ ผู้รู้ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และบุคคลทั่วไปที่สนใจในสาขาวิชาดังกล่าว อีกทั้งยังเป็นหนทางหนึ่งของการสร้างตำราเพื่อประกอบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาต่อไป

การส่งบทความเพื่อตีพิมพ์

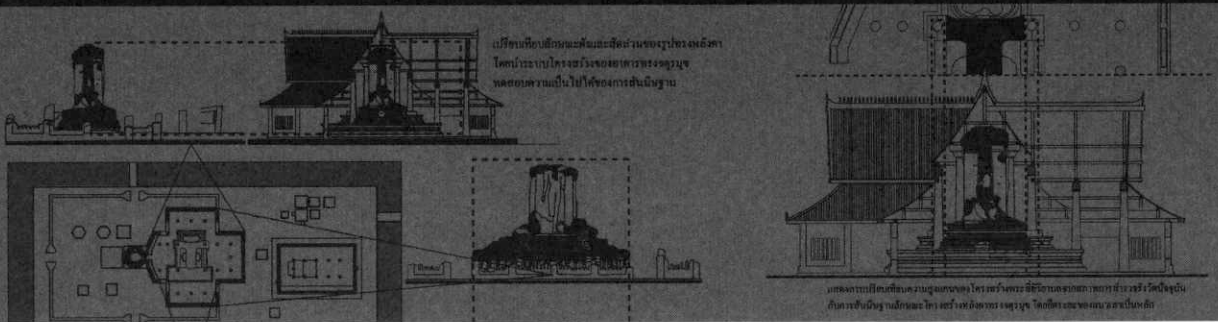
1. ส่งต้นฉบับ 2 ชุดพร้อมแผ่นซีดี ความยาว 12-15 หน้า พร้อมบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ถึงบรรณาธิการวารสารหน้าจั่ว ตามที่อยู่ระบุไว้ข้างต้น
2. ในกรณีที่บทความมีภาพประกอบ กรุณาสแกนรูปแยกต่างหาก โดยมีความละเอียดไม่น้อยกว่า 300 dpi tiff.
3. บทความที่เป็นงานแปลหรือเรียบเรียงต้องอ้างที่มาโดยละเอียด
4. บทความที่ผ่านการพิจารณาและได้รับการตีพิมพ์ ผู้เขียนจะได้รับวารสารเป็นอภินันทนาการจำนวน 3 เล่ม
5. บทความที่เคยตีพิมพ์แล้ว ทางกองบรรณาธิการจะไม่รับพิจารณา

การนำข้อความใดๆ ไปพิมพ์เผยแพร่ต้องแจ้งให้กองบรรณาธิการวารสารทราบ และต้องได้รับอนุญาตจากผู้เขียนตามกฎหมายลิขสิทธิ์

ผลการศึกษา บทสรุป ตลอดจนความคิดเห็นใดๆ ในวารสารนี้ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน มีความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการและคณะทำงานแต่อย่างใด

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม ภาควิชาศิลปสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ชื่อหลักสูตร หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม
Master of Arts Program in History of Architecture

ชื่อปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม)
Master of Arts (History of Architecture)

ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1. เพื่อผลิตนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญทางด้านประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมในประเทศไทย
2. เพื่อส่งเสริมการศึกษาและการวิจัยทางด้านประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมในประเทศไทย
3. เพื่อสืบทอดแนวความคิด หลักการ และปรัชญา วิชาการด้านสถาปัตยกรรมและกระบวนการทางช่างของไทยในอดีต
4. เพื่อให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของชาติที่แสดงออกโดยงานสถาปัตยกรรม และเพื่อส่งเสริมให้เกิดความหวงแหน และอนุรักษ์สภาพแวดล้อมที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจและสังคม
5. เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์และปฏิสังขรณ์สถาปัตยกรรมให้สอดคล้องกับนโยบายการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติและหลักการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมของสากล

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเข้าศึกษา

สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาที่มีการเรียนการสอนด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ ทัศนศิลป์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ หรือสถาปัตยกรรมไทย

ระยะเวลาการศึกษา ตามหลักสูตร 2 ปีการศึกษา

กำหนดการรับสมัคร รอบที่ 1 พฤศจิกายน 2553-มกราคม 2554
รอบที่ 2 พฤศจิกายน 2553-เมษายน 2554

กำหนดการเปิดสอน มิถุนายน 2554

จำนวนนักศึกษาที่รับ 10 คน

MASTER OF ARCHITECTURE PROGRAM IN THAI ARCHITECTURE
DEPARTMENT OF RELATED ARTS IN ARCHITECTURE SILPAKORN UNIVERSITY

หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรมไทย
ภาควิชาศิลปสถาปัตยกรรม
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ชื่อหลักสูตร หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรมไทย
Master of Architecture Program in Thai Architecture

ชื่อปริญญา สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (สถาปัตยกรรมไทย)
Master of Architecture (Thai Architecture)

ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1. เพื่อการสร้างสรรค์แบบสถาปัตยกรรมไทยประเพณี
2. เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่มีลักษณะไทย
3. เพื่อส่งเสริมให้เกิดการศึกษาค้นคว้าวิจัยทางด้านการออกแบบสถาปัตยกรรมไทย

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเข้าศึกษา

สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางสถาปัตยกรรมศาสตร์ หรือสถาปัตยกรรมไทย

ระยะเวลาการศึกษา ตามหลักสูตร 2 ปีการศึกษา

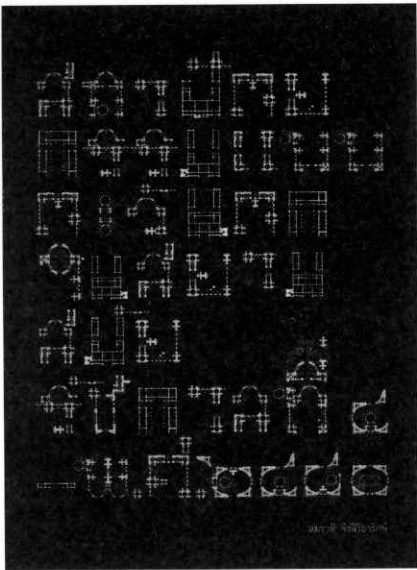
กำหนดการรับสมัคร รอบที่ 1 พฤศจิกายน 2553-มกราคม 2554
รอบที่ 2 พฤศจิกายน 2553-เมษายน 2554

กำหนดการเปิดสอน มิถุนายน 2554

จำนวนนักศึกษาที่รับ 10 คน

ติดต่อสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ถนนหน้าพระลาน แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200
และบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
www.Graduate.su.ac.th
www.Arch.su.ac.th

แนะนำหนังสือใหม่

สถาปัตยกรรม แบบตะวันตกในสยาม สมัยรัชกาลที่ ๔-พ.ศ. ๒๔๘๐

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมชาติ จิ่งสิริอารักษ์

“...สิ่งที่สยามคิดว่าเป็นเพียงสัญลักษณ์ของความเจริญเท่านั้นในตอนแรก แต่ที่สุดท้ายมันค่อยๆ กลืนกินความเป็นสยามดั้งเดิมไปหมดอย่างที่ยุคสมัยนั้นก็ไม่ได้คาดคิดได้ แม้ว่าสยามจะปลอบใจตนเองในเรื่องวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเองที่คิดว่ายังมีอิทธิพลในจิตใจพลเมืองเหนืออารยธรรมตะวันตกอยู่ แต่ในความเป็นจริงแล้ว วัฒนธรรมเดิมที่เหลืออยู่เป็นเพียงสัญลักษณ์เดิมๆ ที่มีโครงสร้างแบบตะวันตกค้ำจุนอยู่เท่านั้น...”

หนังสือรวบรวมสถาปัตยกรรมแบบตะวันตกในประเทศไทยเล่มนี้ นำเสนอการวิเคราะห์ วิพากษ์แนวคิด และรูปแบบสถาปัตยกรรมด้วยมุมมองจากประสบการณ์สอน การวิจัย และการปฏิบัติงานด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรมอย่างต่อเนื่องยาวนาน เรียบเรียงถ่ายทอดเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมกับสังคมไทย และมองเห็นคุณค่าความสำคัญของมรดกสถาปัตยกรรมเหล่านี้ด้วยความเข้าใจลึกซึ้งต่อไป

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
วังท่าพระ ถนนหน้าพระลาน เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200
โทร 0-2221-5877, 0-2221-8837

คุณมีครบแล้วหรือยัง?

ฉบับที่ 1

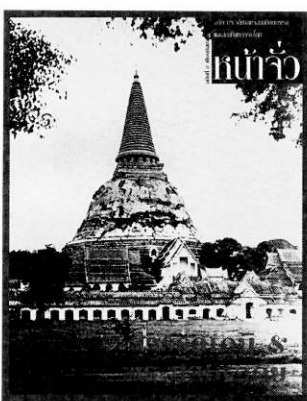
ฉบับที่ 2

ฉบับที่ 3

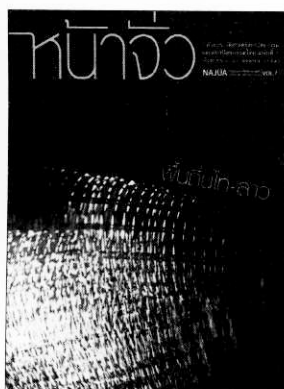
ฉบับที่ 4

ฉบับที่ 5

ฉบับที่ 6

ฉบับที่ 7

สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับวารสารได้ที่

ศูนย์ข้อมูลสถาปัตยกรรมไทย

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ

ถนนหน้าพระลาน เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

โทรศัพท์ 02-221-5877 ต่อ 3151

โทรสาร 02-221-8837

THAI ARCHITECTURE ARCHIVES

Faculty of Architecture, Silpakorn University,

Na Phra Lan Road Phra Nakorn,

Bangkok, Thailand 10200

Tel. 02-221-5877 #3151

Fax 02-221-8837

ศูนย์ข้อมูลสถาปัตยกรรมไทย
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ต้นกำเนิด “มณฑล” ของกรุงเทพฯ
On The Origins of The Bangkok Mandala

แบบโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมของพุทธเจดีย์ในเขตจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา

The Architectural Structure Types of Buddhist Stupas in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

สมณสาสน์การเมือง กัมพูชา-สยาม-ฝรั่งเศส ของพระอมรารักรักขิต
(อมโร เกิด) ถึงสมเด็จพระสุคนธาธิเบติ (ปาน) พระสังฆราชเมืองเขมร
Political Letter of Phra Amaraphirakkhit : Relations among Siam-Cambodian-France

ภูมิหลังการตั้งถิ่นฐานกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาว และการเคลื่อนย้ายสู่ประเทศไทย
Historical Background of Tai-Lao Settlement and Movement to Thailand

การเปลี่ยนถ่ายสัมภาระทางวัฒนธรรมของชาวพวน : จากเชียงขวางสู่ลุ่มน้ำ
ภาคกลางของไทย
The Transferability of Phuan Cultural Baggage : From Xieng-Khouang to Thai Central Region Basin

การกลายรูปในเรือนลาวโซ่ง
Transformation of Lao Song's Houses

ลิมอีซาน...จากวาทกรรมถึงบทวิเคราะห์ : แผนผัง ที่ว่าง รูปด้าน รูปทรง
และการดำรงอยู่
Isan Sim, from Discourse to Analysis : Architectural Plan, Space, Form Mass and Survival

ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมชาวสวน จังหวัดสมุทรสงครามตอนบน (ตำบลท่าคา
อำเภออัมพวา และตำบลดอนมะโนรา อำเภอบางคนที)
A HISTORY OF ORCHARD CULTURE In the Upper Part of Samudsongkram Province (Tambon
Taka, Amphawa District and Tambon Donmanora, Bangkotee District)

“แอ้งย่อน สู้ งูกินหาง” ไต่อะแกรมพลวัตแนวคิดเชิงองค์รวมขององค์/
กาลเทศะ/ปฏิบัติการ
Holistic Conceptualized Diagram of Subjectivity/Locality/Practice

การปรับปรุงอาคารประวัติศาสตร์เพื่อการใช้สอยในบริบทใหม่อย่าง
สร้างสรรค์ กรณีศึกษาการปรับปรุงอาคารควอเกอร์ไฟร์เออร์ส (Quaker
Friar's) เมืองบริสตอล ประเทศอังกฤษ
Creative Re-use and Regeneration of Historic Building in the New Context:
The Case study of Quaker Friar's, Bristol, England

พัฒนาการแนวความคิดเรื่องเอกลักษณ์ของชาติในงานสถาปัตยกรรม :
การประกวดแบบรัฐสภาแห่งใหม่ พ.ศ. 2552
The Development of Thailand's National Identity in Architecture : The Architectural Competition
of the New House of Parliament in 2009

ISSN 1686-1841

9 771686 184001